

Forum for Menn og Omsorg (FMO):

Høringsuttalelse i anledning

*NOU – Norges offentlige utredninger – 2006:9
Kvalitetssikring av sakkyndige rapporter i barnevernsaker*

http://odin.dep.no/bld/norsk/dok/andre_dok/nou/069001-020002/dok-bu.html

Innhold:

- 1. Innledning**
 - 1.1. FMO og erfaringstilfang**
 - 1.2. Avgrensning og presisering**

- 2. Erfaring med bruk av sakkyndige i barnesaker.**
 - 2.1 NOU 1995:23 og læring av erfaring**
 - 2.2 Forskning og undersøkelser**
 - 2.3 Utvalgets egen kartlegging**

- 3. Utvalgets sammensetning og mandat**
 - 3.1 Sammensetning**
 - 3.2 Mandat**
 - 3.3 Innspill**

- 4. Kvalitetssikring som standard og begrep**

- 5. Kunnskapsgrunnlag og kompetansekrav**
 - 5.1 Vitenskapelighet**
 - 5.2 Klinisk usikkerhet**
 - 5.3 Utredningskompetanse**

- 6. Sakkyndigrollen**
 - 6.1 Systemavhengighet og habilitet**
 - 6.2 Utvidet rolle etter Follo-modellen**

- 7. Øvrige kommentarer**
 - 7.1 Konkrete kommentarer til enkeltavsnitt**
 - 7.2 Konkrete kommentarer til lovforslag**
 - 7.3 Kilder og referansebruk**
 - 7.4 Helhetsinntrykk:**
 - 7.4.1 Snever orientering**
 - 7.4.2 Barnevernideologisk slagside**

- 8. Kompetanse, dokumentasjon og rettssikkerhet**

- 9. Avslutning**

1. Innledning

Forum for Menn og Omsorg (heretter forkortet FMO) avleverer med dette vår høringsuttalelse, og forutsetter at våre synspunkter er interessante uavhengig om vi er tatt med på Barne- og likestillingsdepartementets (BLD) liste over høringsinstanser. Til tross for at FMO tidligere har levert omfattende høringsuttalelser til barnesaksrelevante spørsmål, er vi ikke oppført på BLDs liste. Vi velger å tolke dette som en glipp fra BLDs side, og informerer innledningsvis om at to konkrete henvendelser til BLD om formelle sider ved høringsrunden, herunder FMOs status som høringsinstans, ikke er besvart.

1.1. FMO og erfaringstilfang

FMO er et politisk og økonomisk uavhengig nettverksinitiativ som vesentlig arbeider for å koordinere kompetanse om fedre og barn, for å sikre barn omsorg fra sine fedre før, under og evt. etter skilsmisse/samlivsbrudd - dvs på ulike stadier i barns liv, uavhengig av foreldrenes samlivsstatus. Vårt utgangspunkt er ønsket om et samfunnssystem som likestiller far og mor juridisk-rettslig, økonomisk, sosialt og på andre måter slik at barn kan vokse opp med foreldre som anses som likeverdige. Vår erfaring tilsier at vi har et stykke igjen.

FMO har vesentlig kontakt med fedre som er eller har vært parter i barnefordelingssak, men også en del fedre (og mødre) som på ulikt vis har eller har hatt befattning med barnevernet og i noen tilfeller blitt gjenstand for konkrete tiltak, vedtak og saksanlegg om omsorgsovertakelse. FMO har konkret erfaring for at barnevernlojale sakkyndige i noen tilfeller forsøker å splitte foreldrene ved å spille dem ut mot hverandre på et lite sympatisk vis. FMO antar denne sakkyndigkulturen gjenspeiler kulturen i rett og forvaltning når man ikke bruker tilgjengelige sanksjoner mot opplagte og påvisbare integritetskrenkelser, for ikke å nevne slett og grunt sakkyndigarbeide.

Foruten konkret oppfølging og bistand i enkeltsaker er vår virksomhet i særlig grad konsentrert om kartlegging og identifisering av ulike systemfeilnivåer. Barnevernets organisasjonskultur og bruken av uvederheftige sakkyndige er dessverre et problem vi støter på relativt ofte. Mange sakskomplekser inneholder både barnefordeling og barnevernsak på forskjellige stadier, samt i noen tilfeller innslag av straffesak når det f.eks er påstander om seksuelle overgrep og familievold. Vi erfarer at metode og presisjonsnivå i sakkyndiguttalelser er på et lavmål og at dette i ikke usannsynlig grad avspeiler en organisasjonskultur i rett og forvaltning som bla ikke har begreper om kvalitetssikring.

FMO har tidligere avgitt flere høringsuttalelser til offentlige utredninger og til notater mv som konkret omhandler barnelovspørsmål. Vi viser til følgende to uttalelser som angår barnelovsystemet direkte, med tilhørende problematisering av metodespørsmål relevant også for vurdering av kompetanse og kvalitetssikring av sakkyndige i barnevernsaker:

"Tiltak for å beskytte barn mot overgrep. Forslag om endringer i barneloven m.v. Rapport fra Arbeidsgruppe avgitt 16. februar 2004"

http://www.krisesenter.org/docs/horingsuttalelse_agr.htm

"Forslag om å innføre obligatorisk meklings ved samlivsbrudd for samboere med felles barn og å oppheve barnelovens definisjon av vanlig samværsrett"

http://www.krisesenter.org/docs/horingsuttalelse_bfd_110205.htm

Øvrige høringsuttalelser og merknader til lovforslag mv er samlet her:

http://www.krisesenter.org/menu_horingsuttalelser.htm

1.2. Avgrensning og presisering

Det følger av nedenstående tekst hva FMO har prioritert å kommentere, både med konkret referanse til nærværende NOU, og til tematiseringer som tar for seg hvilken relevanse kompetansekrav og rettssikkerhetsgarantier har for hoveddiskursen om kvalitetssikring av sakkyndige. Vår fremstilling søker således å bote på deler av de mangler vi oppfatter at nærværende NOU representerer, i det vi presiserer at våre kommentarer ikke gir seg ut for å være uttømmende og dekkende for alle sider av problematikken.

2. Erfaring med bruk av sakkyndige i barnesaker.

Nærværende NOU omhandler bruk av sakkyndige i barnevernsaker, og FMO oppfatter det som tjenlig at man tar for seg bruken av sakkyndige i barnevernsaker og barnefordelingssaker hver for seg. Dette forhindrer imidlertid ikke at man – all den tid man i Norge ikke er kommet lengre innen utredning, fagutvikling og forskning på dette området – ser hen til hvilke erfaringer man har med sakkyndige på nærliggende områder i saker om forholdet mellom foreldre og barn.

2.1 NOU 1995:23 og læring av erfaring

I en tidligere offentlig utredning, *Barnefaglige sakkyndighetsoppgaver; rolleutforming og kvalitetssikring* (NOU 1995:23) ble det i mandats form stilt krav til at utredningen skulle gjøre rede for relevant teori, empiri og metode. Men utvalget som bestod av utelukkende sakkyndige psykologer og psykiatere besvarte ikke mandatet og leverte heller ingen tilfredsstillende utredning mht kvalitetssikring som begrep og metode.

Den gang ble brukerorganisasjoner invitert til å komme med innspill og på sidene 28-29 (4.2.2 *Erfaringer fra interesseorganisasjoner*) er det i tillegg til grunnleggende kritikk av sakkyndiges faglig-akademiske forutsetninger, referert en rekke innvendinger mot måten sakkyndige opptrer på, personlig og metodisk. Lite tyder imidlertid på at man fra myndighetshold eller i fagmiljøene har anstrengt seg nevneverdig for å lære av ulike erfaringspraksiser, verken for barnesaker eller for utforming av familiepolitikk.

I 1995 var Robyn Dawes bok "*House of cards; psychology and psychotherapy built on myth*" delvis gjenstand for debatt med problemstillinger som at psykologer ikke lærer av erfaring. FMO stiller spørsmål ved hvilken læring fagfolkene (les: jurister og psykologer på barne- og foreldrerettens område) strengt tatt kan påberope seg. Se Ole Texmo sin artikkel *Kan vi stole på fagfolk?* fra 2003 tilgjengelig på denne linken:

http://www.nkmr.org/kan_vi_stole_pa_fagfolk.htm

2.2 Forskning og undersøkelser

Siden 1995 er det ikke gjennomført noen systematisk undersøkelse på vitenskapelig basis som tar høyde for brukererfaringer eller tar opp faglig-metodiske spørsmål. Aller minst har man problematisert hvordan et begrep som "kvalitetssikring" eventuelt skal tillempes for bruk av sakkyndige i rett og forvaltning.

Det eneste forskningsmotiverte arbeidet som er utført er signert psykolog og forsker Joar Tranøy som på oppdrag for Nordisk samarbeidsråd for Kriminologi har gjennomført "*Menneskerettigheter og barnevern i Norge og Sverige. Undersøkelse av sakkyndige utredninger.*" hvor Tranøy bla diskuterer profesjonsmakt og rettssikkerhet:

<http://home.no.net/fampo/barnevern.doc>

Juristen Herman J. Berge gjorde i egenskap av advokatfullmektig søk på Lovdata og tok for seg alle sakene hvor en navngitt psykolog i egenskap av rettsoppnevnt sakkyndig ble undersøkt med tanke på hvilken av partene hun tok parti for. Resultatet viste seg som gjennomført ensidig da psykolog Anne Poulsson i samtlige 33 saker favoriserte barnevernet. Undersøkelsen "*Sakkyndige i barnevernets tjeneste – forpurrer rettferdig rettergang*" er tilgjengelig på denne linken:

http://www.barnasrett.no/Artikler/sakkyndige_i_barnevernets_tjenes.htm

2.3 Utvalgets egen kartlegging

På side 19 i NOU 2006:9 (4.3) er det presentert noen synspunkter på omfanget av bruken av sakkyndige som angivelig baserer seg på utvalgets egen kartlegging. Etter som det ikke gis referanse til hvor kartleggingen eventuelt er publisert eller på annen måte er tilgjengeliggjort, er det umulig å etterprøve presentasjonen av utvalgets funn.

FMO er tilbøyelig til å mene at denne sekvensen røper det metodisk-faglige lavmål norske fagfolk og utredere befinner seg på når det gjelder hvilke kriterier for utvalgsrepresentativitet og for øvrig seriøsitet som må legges til grunn for å fremskaffe empiri som kan si noe om virkeligheten. Utvalgets funn er verdiløse og kan ikke brukes til å anslå noe som helst.

3. Utvalgets sammensetning og mandat

3.1 Sammensetning

Av utvalgets fem medlemmer er det tre jurister, en psykolog og en psykiater. De to sistnevnte, henholdsvis Haldor Øvreeide og Berit Grøholt, var også medlemmer av sakkyndigutvalget fra 1995, noe som formodentlig er ment å skulle representere kontinuitet og kompetanse. FMO stiller spørsmål ved om Haldor Øvreeide og Berit Grøholt er habile til å sitte i flere bukk- og havresekkutvalg på bakgrunn av innsatsen i forrige sakkyndigutvalg hvor mandatet ikke ble besvart på sentrale områder, og den posisjon de tydeligvis har i fagmiljøene.

Det er selvsagt aktuelt å ha med fagpersoner som er yrkesmessig involvert i de problemstillingene som berører bruk av sakkyndige, navnlig advokater, dommere og sakkyndige. Forutsetningen er imidlertid at disse representerer fag og har dokumentert metodekompetanse. FMO stiller spørsmål ved om det er forsvarlig med så mange jurister i et slikt utvalg når juristenes utdanning ikke tilsier at man har særlig kompetanse på metodespørsmål, og heller ikke evner å begrepsbestemme hvordan kvalitetssikring kan forstås i lys av f.eks prosesslovgivningen.

Juristutdanning og praksis inneholder forsvinnende lite om vitenskapelighet. FMO etterlyser andre yrkesgrupper med dokumenterbare kvalifikasjoner, eller også at representanter for konkret definerte brukergrupper fikk medlemsstatus i slike utvalg. NOU 2006:9 bærer gjennomgående preg av liten vilje og evne til å forholde seg til anerkjente metodekriterier som målbarhet, sammenlignbarhet og etterprøvnbarhet.

3.2 Mandat

Utvalgets mandat er gjengitt på side 9 (2.1). FMO stiller seg kritisk til om dette mandatet er egnet til å skape kunnskap om hvordan ordningen med sakkyndige for rett og forvaltning faktisk fungerer. FMO mener det er grunnleggende feil å forutsette at det mandatet omtaler som eksisterende kvalitetssikringstiltak virkelig er å betrakte som kvalitetssikring, og etterlyser utvalgets refleksjon. Mandatet forutsetter som nærmest udiskutabelt at opplæringsprogram for barnefaglige sakkyndige og bruk av fagkyndige meddommere er former for kvalitetssikring, noe FMO bestemt vil imøtegå. FMO anser det som uheldig at mandatet legger slike føringer og at det også for spørsmålet om opprettelse av Barnefaglig kommisjon ligger implisitte føringer om at det ikke skal stilles spørsmål ved de påstått eksisterende kvalitetssikringsordningene.

3.3 Innspill

Utvalgets arbeide hadde utvilsomt stått seg på å invitere flere uavhengige brukere og kritikere til å komme med innspill. Den noe ensidige psyko-juristiske tilnærmingen har neppe vært gunstig med tanke på å utvikle en bredere forklaring og forståelse av konfliktlinjene på dette området. Utvalget kunne med fordel arrangert åpne høringsmøter eller konsensuskonferanser hvor mennesker som har eller har hatt konkret erfaring med sakkyndige fikk komme til orde.

FMO finner det også påfallende at man heller ikke har invitert fagfolk som konkret arbeider med kvalitetssikring i ulike yrker, f.eks innen helsesektoren.

Advokat Sverre Kvilhaug er nevnt, men ingen referanser er gitt til hans skriftlig tilgjengelige ytringer, motsatt krediterende referanser til "notater" fra tingrettsdommer Tor Langbach. FMO finner det derfor på sin plass å supplere bildet med denne artikkelen fra nettstedet www.barnasrett.no kalt *Samrøre*, om psykologenes hattebytter i barnevernsaker:

http://www.barnasrett.no/sverre_kvilhaug/samrore.htm

4. Kvalitetssikring som standard og begrep

Kvalitetssikring er ikke noe ukjent begrep, men aldri forsøksvis tillempet på rettsområder hvor profesjonelle aktører som jurister og psykologer skal håndtere menneskelige spørsmål som omsorgsevne, samarbeidsevne og konfliktforståelse, typiske temaer i både barnefordelings- og barnevernsaker. NOU 2006:9 forsømmer å begrepsbestemme kvalitetssikring og sier heller ikke noe om hvilken standard, eventuelle rettslige standarder som er relevante for å kunne gjennomføre kvalitetssikring i praksis.

For en nærmere konkretisering av hva FMO anser som åpenbare feilforutsetninger i utvalgets arbeide, viser vi til Ole Texmo sin kronikk "*Keiserens nye havrepassere*", tilgjengelig bl.a på det juridiske nettstedet www.rett norge.no hvor følgende sekvens er hentet fra:

Kvalitetssikring er ikke ukjent i arbeidslivet, også i helse- og omsorgssektoren har begrepet anvendelse. Men i NOU 2006:9 er definisjoner fraværende. Konkretiseringer som ikke gir mening utover selvforsikringsstadiet viser til at Psykologforeningen administrerer etterutdanningskurs for sakkyndige. Henvisning til godkjenningsordning og register over sakkyndige som tar på seg oppdrag i familiesaker (barnevern- og barnefordelingssaker) representerer heller ikke kvalitetssikring, verken med hensyn til kvalitet generelt eller for den enkelte saks vedkommende. Kvalitetssikring kan defineres på ulike måter. Helt sentralt er det tale om å følge vedtatte prosedyrer som stiller spørsmål ved metode og utførelse slik at ulike nivåfeil kan oppdages og korrigeres for. Noen ganger må man starte på nytt. Fungerer kvalitetssikringssystemene oppdager man feilkilder, og systemene kan oppdateres og forbedres på bakgrunn av dokumentert erfaring. Vanskeligere er det ikke.

http://www.rett norge.no/artikler/2006/August/310806_Keiserens_nye_havrepassere.htm

5. Kunnskapsgrunnlag og kompetansekrav

5.1 Vitenskapelighet

Med kunnskap forstår FMO systematisert viten som er frembragt etter vitenskapelige kriterier som f.eks utvalgsrepresentativitet, reliabilitet og validitet, hvor kriterier for målbarhet, sammenlignbarhet og etterprøvnbarhet er hensyntatt.

Om ikke konkret kunnskap er frembragt i regi av universitet og høyskole bør det som presenteres som kunnskap, herunder også kritikk av kunnskapsideologi (les: falsk bevissthet), forholde seg til nevnte metodeforutsetninger og presisere hvilket evidensnivå man påberoper seg. Empirisk evidens er vesentlig forskjellig fra anekdotisk evidens som er den type erfaringer som målbæres under henvisning til enkeltsaker.

5.2 Klinisk usikkerhet

Allerede NOU 1995:23 demonstrerte et tilnærmet totalt fravær av relevant sakkyndigkompetanse i form av utredningskompetanse. I noen saker kan det være behov for spesialkompetanse fra det kliniske feltet når det er tale om mulige diagnoser som f.eks ADHD, Tourettes og Aspergers syndrom. Man kan imidlertid ikke uten videre ta for gitt at vanlige klinikere, om de er aldri så meget spesialister i klinisk psykologi, evner å skille mellom f.eks organiske (arv) og utviklingsforstyrrelser (miljø) med tanke på symptombildeforståelse og effekt av eventuell behandling.

FMO ønsker med dette å presisere at det kliniske feltet er beheftet med adskillig usikkerhet som viser seg i praksis. I en mye omtalt barnevernsak, den såkalte *Fredrikstadsaken*, demonstrerte den sakkyndige for barnevernet en så vidt opplagt kompetansesvikt at Borgarting lagmannsrett opplagt burde grepet inn og nøytralisert de rapportene som den sakkyndige utarbeidet i sakens anledning. Rapportene pluss et notat som utgjorde viktig del av beslutningsgrunnlaget ble gjenstand for kommentar tilgjengelig på FMOs samleside for sakkyndigkritikk:

http://www.krisesenter.org/kritikk_sakkyndige/index.htm

5.3 Utredningskompetanse

Skillet mellom klinisk og kognitivpsykologisk orientering er relevant for sakkyndigarbeide da den grunnleggende kompetansesvikten befinner seg på det utredningsmetodiske stadiet. Dette har de sakkyndige forsømt i alle år, og selv blant bransjens mest fremtredende er svikten aldri forsøksvis erkjent og bøtet på. I et slikt perspektiv blir eksempler på kvalitetssikring gjennom bukk- og havresekkorganer uten reell metodisk etterprøving på vitenskapelig basis villedende.

Feilene forsterker inntrykket av en bransje uten faglighet, med trussel mot rettssikkerheten som konsekvens. Les Ole Texmo sin artikkel "*Psykolog Knut Rønbeck, sakkyndigheten og rettssikkerheten*" som bl.a innholder eksempler på påvisbar svikt med hensyn til skillet mellom samtale og observasjon, en hyppig forekommende metodefeil begått av klinikere.

<http://www.krisesenter.org/oletexmo/DOCS/psykologknutronbecksakkogrettsshet.htm>

Utredningskompetanse er nødvendig for å kunne kartlegge og identifisere påstanders oppkomstbetingelser og utviklingshistorie. I saker hvor det forekommer påstander om omsorgssvikt eller også påstander om vold og overgrep er denne kompetanse påkrevd, da kildekritiske forutsetninger tilsier at man må vite hvor påstandene stammer fra og hvor de har tatt veien for bla å

kunne vurdere grader av påvirkningsmuligheter, utsagns troverdighet og graden av selvstendighet i barns ytringer.

Dette gjelder også hvor det er grunn til å mistenke grader av foreldrefiendtliggjøring og PAS- relaterte fenomener, enten mulig fiendtliggjøring er rettet mot den samværsberettigede forelderen eller biologiske foreldre som er fratatt omsorgen.

6. Sakkyndigrollen

FMO anser fremstillingen av de formelle nivåene og bruk av ulike betegnelser i kapittel 4 (s17-21) som brukbart ryddig og oversiktlig, men deler ikke nødvendigvis utvalgets syn på ulike instansers påståtte uavhengighet og fagpersoners kvalifikasjoner.

6.1 Systemavhengighet og habilitet

De mange ulike rollene bidrar til habilitetsproblemer da en del psykologer har overlappende oppgaver som innebærer at deres utredninger griper inn i hverandre. Det største problemet er foruten grunnleggende kompetansesvikt at nærhet til kolleger og oppdragsgiver skaper avhengighet. Barnevernet er arbeidsgiver for svært mange psykologer etter hvert, og forventningene styrer ikke sjelden utredningsoppdragenes valg av fremgangsmåte, for ikke å nevne tilrådinger og anbefaling av tiltak som sikrer psykologene flere arbeidsoppgaver.

Dobbeltrøller og uselvstendighet i rolleutøvelsen, uklare kompetansekrav mv, skaper en faglig usikkerhet hos mange sakkyndige som også opptre i andre sammenhenger hvor påstått omsorgssvikt og vold/overgrep er temaer. Psykologer som er faglig-metodisk svake overkompenserer med overdreven tiltro til egne klinisk-intuitive ferdigheter og kommer ofte i konflikt med de foreldrene som blir gjenstand for utredning. Når psykologer skal vurdere kollegers arbeide er foreldrene og barns rettigheter og behov i realiteten satt til side for kollegialitet og prestisjehensyn.

6.2 Utvidet rolle etter Follo-modellen

Det er en tendens til at flere og flere sakkyndigoppgaver unndrar seg metodisk etterprøving. Den mye oppskrytete Follo-modellen med endret og fleksibel sakkyndigrolle skal nå utprøves i barnevernsaker uten at det finnes noe som helst faglig-akademisk grunnlag for å anta at en tøyelig sakkyndigrolle hvor grensen mellom rollene vannes ut og problemsforståelsen blir deretter, skaper mer levelige forhold for de berørte parter og involverte fagpersoner. Follo-modellen må først evalueres etter vitenskapelige metodekriterier før man kan tenke på hvordan den arter seg i barnevernsaker. Les kronikken "*Beretningen om en varslet suksess*" av Ole Texmo på *Samfunnsmagasinet* www.sfm.no :

<http://www.sfm.no/Arkiv-2005/Art-Aug-05/08.08.2005-Varslet-suksess.htm>

Se også artikkelens relaterte link til avisoppslag i Østlandets blad og Follo-modellens anvendelse for barnevernsaker. FMO vil advare mot flere ordninger som nettopp undergraver muligheten for metodisk etterprøving. Det er påfallende at i stedet for å utvikle den kompetansen som er påkrevd for å utføre et utredningsoppdrag, navnlig utredningskompetansen, satser man heller på slike diffuse roller som innbærer muligheter for sammenblandinger og som skaper forvirring for klienter, oppdragsgivere og de sakkyndige selv.

7. Øvrige kommentarer

I denne delen av FMOs høringsuttalelse vil bli kommentert forhold som ikke er kommentert annet steds.

7.1 Konkrete kommentarer til enkeltavsnitt

Til kapittel 3: *Bakgrunnen for utvalget* (s11ff) vil FMO bemerke at utvalget forsømmer å utrede hvilke behov det strengt tatt er for sakkyndige i barnevernsaker. En del av de innledende betraktningene om behov for kunnskapsbaserte beslutninger er selvsagtheter, men sier intet om kvaliteten på påberopt kunnskap.

Utvalget har som forventet ikke klart å se at sakkyndigutvalget fra 1994 (NOU 1995:23) ikke har bidratt med noe som er egnet til å utvikle kunnskap om sakkyndighet, aller minst hvordan kvalitetssikring som begrep og standard skal forstås og tillempes.

Til kapittel 5: *"Eksisterende kvalitetssikringstiltak"* vil FMO utover det som allerede er sagt om sviktende begrepsbestemmelse bemerke at heller ikke registerordningen representerer noen reell kvalitetssikring. Opplæringsprogrammet har ikke vært gjenstand for offentlig debatt og det er ikke kjent hva de sakkyndige lærer på kurset, f.eks om de lærer relevant utsagns- og vitnepsykologi til bruk i saker hvor påstanders oppkomstbetingelser og utviklingshistorie er sentrale utredningsoppgaver.

Det kan neppe være tvil om at de sakkyndige har problemer med å skrive meningsbærende rapporter. Derfor ville et fokus på tekstkritiske elementer i rapportskrivningen som forsøksvis saksrelevant fremstilling være på sin plass.

Profesjonsforeningenes rolle er ikke problematisert. At psykologforeningen i realiteten bestemmer hva som skal læres representerer minst av alt uavhengighet da foreningen har opplagte markedsinteresser og dermed ønsker å gi inntrykk av en etterspørsel som ikke kan dokumenteres.

Under punkt 5.1.5 *Forskning* på side 24 vedgår utvalget at det finnes lite forskning på sakkyndigrollen. Det korrekte skal vel være at det ikke finnes noe forskning overhodet. Kirsten Sandbergs juridiske doktorgradsavhandling bør ikke kalles forskning, i alle fall ikke på dette området.

Til kapittel 6: *Samlet vurdering ...* (s27ff) vil FMO kort bemerke at den generelle tonen avdekker en manglende evne til å kunne konkretisere hvilke problemer sakkyndig virksomhet fører med seg – også for de sakkyndige selv. At kvaliteten varierer, jfr. 6.2.2, er sikkert riktig, men på hvilke måter?

NOU 2006:9 nevner en del habilitetsproblemer og utvalget burde således være i stand til å gå en del lenger i sin antydende kritikk. At man må oppnevne et utvalg og baserer seg på at man trenger flere kvalitetssikringstiltak, må nødvendigvis innebære at man ikke er fornøyd med tingenes tilstand. Men hva som svikter og hvor det svikter forblir ukjent for utvalget.

Til forslaget om å opprette en barnesakkyndig kommisjon vil FMO bemerke at når de grunnleggende metodeforutsetningene svikter er man heller ikke tjent med en kommisjon som sitter på toppen og uten kronkrete metodeanvisninger skal være i stand til å påpeke hvor det eventuelt svikter.

FMO betviler rett og slett at det finnes rettspsykologer i Norge som er kompetente til en slik oppgave og som er bevisst på hva kvalitetssikring innebærer som metode til å oppdage mulige avvik utfra kjente målbare standarder som også definerer prosedyren. Muligheten for å identifisere feilkildnivåer samt korrigere for feil krever metode, noe de sakkyndige så langt ikke har evnet eller villet utvikle.

FMO er imidlertid positiv til ideen om "*Selvdeklarasjon*", jfr. 7.6, og tilføyer at en slik deklarasjon også må inneholde en komplett CV samt oversikt over referanser til faglitteratur og på hvilket metodisk grunnlag den aktuelle sakkyndige har fått sitt arbeide evaluert som et mulig "kvalitetssikringstiltak".

7.2 Konkrete kommentarer til lovforslag

Før kompetansegrunnlaget for sakkyndige er utredet på forsvarlig vis, ser FMO det som lite formålstjenlig å kommentere enkeltforslag til lovendringer. FMO avviser forslaget om opprettelse av Barnesakkyndig kommisjon med tilhørende lovendringer for berørte lovgivninger i sin helhet.

7.3 Kilder og referansebruk

NOU 2006:9 er sparsommelig med kildehenvisninger, og det er heller ikke alle referansene som gir mening, jfr. dokumentoversikt side 51. Er tingrettsdommer Tor Langbachs "notater" tilgjengelige? Og hva med utdanningsprogrammet for sakkyndige? Det er påfallende lite faglitteratur i dokumentoversikten. En oppdatert leser på sakkyndigproblematikk ville forventet å finne Bo Edvardssons "*Kritisk utredningsmetodik*" (2003 - Liber utbildning).

7.4 Helhetsinntrykk:

Som man forstår er FMO ikke særlig imponert over NOU 2006:9.

7.4.1 Snever orientering

FMO mistenker utvalget og de som har lagt føringer på utvalgets arbeide å ha for snevre interesser og at man heller ikke evner å fange opp hva som faktisk rører seg her ute i samfunnet. Det fins aktive internettverk som FMO, NKMR, Gruppen til Foreldrenes selvstendige rett og det nystartede Sivorg som jevnlig kommer med innspill om bl.a sakkyndigproblematikk og publiserer en rekke interessante forskningsbaserte fagartikler.

Når utvalget og deres kolleger ikke viser interesse for brukernettverkernes erfaringer går man også glipp av den intellektuelle utfordringen det innebærer å se saker og ting fra ulike synsvinkler, for ikke å nevne muligheten for å utvikle reell kompetanse som gjør de sakkyndige i stand til å vurdere f.eks foreldres omsorgsevne og barns tilknytning til sine biologiske foreldre.

7.4.2 Barnevernideologisk slagside

På to steder i NOU 2006:9 fremkommer utsagn som gir grunn til å stille spørsmål ved om utvalget kan kalle seg uavhengig av barnevernet og systeminteressene. På side 25, 1. spalte midt på siden, mer enn antydes det at om en sakkyndig utredning fører til at barnevernet henlegger en sak, representerer dette et rettssikkerhetsproblem for barnet. Altså når barnet ikke blir tatt fra foreldrene.

Men den motsatte situasjon er ikke nevnt. NOUen er kjemisk rensset for eksempler på at dårlig sakkyndigarbeide som blir lagt til grunn av beslutningstakere kan skade barnet. På side 31, 2. spalte nederst, gjentas den samme tendens som bygger på et ensidig perspektiv. Utvalgets holdning synes å være at kvalitet må sikres for å få barn fjernet fra sine foreldre. Ikke omvendt for det tilfellets skyld at uredelig og inkompetent sakkyndigarbeide ødelegger familien.

8. Kompetanse, dokumentasjon og rettssikkerhet

Kvalitetssikring synes å være et honnørord som benyttes i ulike sammenhenger uten presisering og krav til definisjon. NOU 2006:9 dokumenterer et faglig svakt nivå på utredningen, hvor aktuelle problemstillinger ikke er tatt opp.

Som oppsummering kan FMO si at utvalget ikke har sett sammenhengen mellom dokumentert kompetanse som rettssikkerhetsgaranti for de berørte parter og krav til metode. Dermed blir utvalget utredning om kvalitetssikring ikke meningsbærende.

9. Avslutning

FMO takker for anledningen til å fremkomme med sine synspunkter på NOU 2006:9 og oppfordrer ulike myndighetsnivåer til å påakte de kommentarer FMO bringer til torgs.

Redaksjonen avsluttet fredag 1. september kl 17.45, sendt Barne- og likestillingsdepartementet elektronisk innen fristen, samt ettersendt pr brev og til Haktor Helland, Tone Julie Kvikstad og Wenche Hellerud pr epost

Med vennlig hilsen, for Forum for Menn og Omsorg (FMO):

Ole Texmo, privatdosent